

УДК 37.015.31:159.923.2

Ірина Вікторівна КОГУТ,

кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри загальної, вікової та практичної психології
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Розглянуто поняття професійно-педагогічної комунікативної компетентності особистості. Окреслено важливу складову загальної професійно-педагогічної комунікативної компетентності особистості – полікультурну компетентність.

Ключові слова: зміст, формування, компетентність, професійно-педагогічна комунікативна компетентність, полікультурна компетентність, поліфункціональність.

Наскрізною проблемою ефективної трансформації економічного, політичного, світоглядного, ціннісного буття українського суспільства початку XXI століття став розвиток освіти, переосмислення усіх форм, методів та технологій транслявання знання та інформації.

Дослідженню проблеми професійно-педагогічної комунікації та формуванню професійно-педагогічної комунікативної компетентності особистості присвячені численні праці науковців, у яких тим чи іншим чином розглянуті його ключові методологічні аспекти.

Варто також урахувати, що професійно-педагогічна комунікативна компетентність особистості має глибинні джерела, тісно пов'язані з особистісними рисами особистості, мотивами його діяльності, особистісними соціокультурними і комунікативними настановами, ціннісними орієнтирами.

Важливою складовою загальної професійно-педагогічної комунікативної компетентності особистості є полікультурна компетентність.

Теоретичний аналіз джерел дозволяє констатувати існування різних поглядів щодо вищевказаного поняття.

Так, В. Кузьменко, Л. Гончаренко визначають полікультурну компетентність як здатність особистості жити й діяти в багатокультурному суспільстві [1, с. 91]. Цієї думки дотримується О. Щукін, відзначаючи, що формування полікультурної компетентності є безперервним процесом, значущим чинником якого є освіта [2, с. 139]. О. Щеглова розглядає досліджуваний феномен як комплексну, особистісну якість, котра формується в процесі професійної підготовки на основі толерантності, що характеризується свідомістю власної багатокультурної ідентичності, що й проявляється в здатності розв'язку професійних завдань конструктивної взаємодії [3, с. 94].

Л. Воротняк визначає полікультурну компетентність як здатність людини інтегруватися в іншу культуру при збереженні взаємозв'язку з рідною мовою, культурою, яка ґрунтується на поєднанні особистісних якостей, синтезованих знаннях, умінь і навичках позитивної міжетнічної й міжкультурної взаємодії, що в результаті сприяє безконфліктній ідентифікації особистості в багатокультурному суспільстві та її інтеграції в полікультурний світовий простір [4, с. 106].

Отже, узагальнюючи найбільш значущі, на наш погляд, визначення та наукові концепції вітчизняних і зарубіжних авторів, визначаємо полікультурну компетентність особистості як інтегративну якість особистості майбутнього фахівця, що формується в процесі навчання та включає систему полікультурних знань, умінь, навичок, інтересів, потреб, мотивів, цінностей, полікультурних якостей, досвіду, соціальних норм і правил поведінки, необхідних для повсякденного життя й діяльності у сучасному полікультурному суспільстві.

Л. Данилова в структурі полікультурної компетентності особистості виділяє такі компоненти: 1) мотиваційно-ціннісний компонент, який включає мотиви, мету, ціннісні установки студента, що передбачає ставлення до майбутньої професійної діяльності як до цінності та потреби студента у формуванні самовихованні своєї полікультурної компетентності; 2) когнітивний компонент, який характеризує сукупність знань про культуру, сутність і способи самовиховання полікультурної компетентності; здатність до систематизації й узагальненню знань; 3) діяльний компонент, який передбачає наявність умінь вступати

в інтеркультурну, передавати інструментарій самопізнання й саморозвитку іншому, рефлексувати власну діяльність і поведінку; 4) емоційний – обумовлює позитивне оцінювання педагогічних явищ із опорою на соціальні та особистісні значимі цінності, здатність сприймати внутрішній світ іншого й ототожнювати себе з ним [5, с. 10].

В основі загальної обізнаності особистості у царині культури, що є у будь-якому випадку складовою та важливим компонентом загальної професійно-педагогічної комунікативної компетентності особистості, І. Васютенкова виділяє такі структурні компоненти: 1) у складі професійного компонента автор розглядає культуру спілкування, методичну, інформаційну, рефлексивну культури; 2) культурологічний компонент передбачає знання й розуміння рідної, світової, іншомовної культур, культури міжкультурного спілкування – культурою безконфліктного існування; 3) особистісний компонент визначає сукупність якісних характеристик, що відображають моральну позицію, яка пронизує всі складові полікультурної компетентності [6, с. 19].

Отже, виявлено специфіку комунікативної діяльності особистості, яка ґрунтується на поліфункціональності взаємодії з учнями, колегами, батьками учнів. Поліфункціональність професійно-педагогічної комунікативної діяльності особистості визначається здатністю особистості до організації власної комунікативності у процесі освітньої, виховної, розвивальної діяльності; здатністю до варіативності (застосування різних тактик, моделей, стилів, засобів комунікації), інтегративності, багаторівневості побудови комунікативної діяльності (стимулювання реципієнта, здійснення контролю та самоконтролю, самооцінка, аналіз, корекція, прогнозування комунікативного процесу).

Список бібліографічних посилань

1. Гончаренко Л. А., Кузьменко В. В. Формування полікультурної компетентності вчителів загальноосвітньої школи : навч. посіб. Херсон : РІПО, 2006. 92 с.
2. Щерба Л. С. Преподавание иностранных языков в средней школе. Общие вопросы методики. М., 1947. 96 с.
3. Шпунтов А. И. Формирование коммуникативной речевой активности будущих учителей в процессе обучения в вузе. *Начальная школа*. 1997. № 3. С. 66–67.

4. Воротняк Л. І. Особливості формування полікультурної компетентності магістрів у вищих педагогічних навчальних закладах. *Вісник Житомирського державного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2008. № 39. С. 105–109.

5. Данилова Д. Ю. Формирование поликультурной компетентности студентов. *Учитель*. 2007. № 3. С. 12–15.

6. Васютенкова И. В. Развитие поликультурной компетентности учителя в условиях последипломного образования : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. СПб., 2006. 27 с.

Одержано 11.03.2018

Рассмотрены понятия профессионально-педагогической коммуникативной компетентности личности. Определено важную составляющую общей профессионально-педагогической коммуникативной компетентности личности – поликультурную компетентность.

Ключевые слова: содержание, формирование, компетентность, профессионально-педагогическая коммуникативная компетентность, поликультурная компетентность, полифункциональность.

УДК 316.62:001

Маргарита Сергіївна КОЛЕСНІКОВА,

студентка історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка

Науковий керівник:

Ніна Михайлівна АТАМАНЧУК,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної, вікової та практичної психології
Полтавського національного педагогічного
університету ім. В. Г. Короленка

ДО ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ЗЛОЧИННОСТІ, ДЕВІАНТОЛОГІЇ В СИСТЕМІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Охарактеризовано соціальну психологію, соціологію злочинності, девіантологію в системі розвитку наукових знань у розрізі процесів історичного розвитку суспільства – від часів античності